

DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2025-77-117>

УДК 339.9:330.15:355.02

ГЛОБАЛЬНІ ТРАНСФОРМАЦІЇ ФІНАНСОВИХ ПОТОКІВ В УМОВАХ МІЛІТАРИЗАЦІЇ НАЦІОНАЛЬНИХ ЕКОНОМІК У КОНТЕКСТІ ПЕРЕРОЗПОДІЛУ РЕСУРСІВ ТА ЕКОНОМІЧНИХ РИЗИКІВ

GLOBAL TRANSFORMATIONS OF FINANCIAL FLOWS IN THE CONDITIONS OF MILITARIZATION OF NATIONAL ECONOMIES IN THE CONTEXT OF RESOURCE REDISTRIBUTION AND ECONOMIC RISKS

Прінц Володимир Анатолійович

аспірант,

Західноукраїнський національний університет

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-6847-418x>

Prints Volodymyr

Western Ukrainian National University

У статті проаналізовано трансформацію фінансових потоків в умовах мілітаризації економіки. З'ясовано, що зростання оборонних видатків, спричинене геополітичною напругою, призводить до перерозподілу ресурсів на користь ВПК. Розглянуто динаміку бюджетів провідних країн у 2024 р. Охарактеризовано вплив мілітаризації на фінансову політику, інвестиційне середовище та структуру державних витрат. Доведено наявність фінансових дисбалансів і скорочення соціальних видатків. Визначено позитивні та негативні наслідки трансформації фінансових потоків. Обґрунтовано необхідність стратегічного балансування між безпековими та макроекономічними пріоритетами. Матеріал базується на актуальних даних SIPRI, Світового банку, OECD. Сформуовано висновки, що державна політика має орієнтуватися на поєднання оборонних витрат із пріоритетами інноваційно-технологічного зростання та на розвиток міжнародних механізмів, здатних знижувати негативні наслідки мілітаризації й підтримувати глобальну фінансову стійкість.

Ключові слова: мілітаризація, фінансові потоки, оборонні видатки, економічні ризики, перерозподіл ресурсів, бюджетна політика, інвестиції, фінансові дисбаланси.

The article analyzes large-scale transformations in the structure of global financial flows in relation to the intensification of the processes of militarization of national economies in the 2020s. Based on empirical data from the Stockholm International Research Institute (SIPRI), the systemic dynamics of the increase in defense spending in most world powers has been revealed. It has been established that the current phase of militarization began after 2014 and intensified in 2022–2024 due to the large-scale invasion of the Russian Federation into Ukraine, which prompted a radical use of budgetary funds. priorities for the security and defense sector. It has been reported that spending on defense has hit record highs in the United States (997 billion US dollars), China (314 billion), and the Russian Federation (149 billion), with Ukraine ranking 8th in the world in terms of military spending and, first, in GDP (34%). The geographical vectors of militarization have been characterized: the growth of video surveillance has been recorded in Europe, Asia, and the Close Convergence. It has been established that militarization is accompanied by the formation of fiscal imbalances, budget deficits, inflationary pressure and foreign investment in the real sector. At the same time, it is emphasized that for sympathetic minds, militarization can act as a tool for activating innovative activity, accelerating technological development, and converting the military-industrial complex. The emphasis is placed on Ukraine's fallout from power, since the defense financing model is based on a complete redistribution of financial resources for military consumption and foreign aid to cover civilian sectors. It has been established that the current stage of militarization is characterized by a subordinate nature: on the one hand, it provides the necessary security for national security, and on the other hand, it gives rise to systemic economic risks. In the minds of the trivial war, the formation of stable mechanisms for balancing between strategic defense needs and the demands of the current development is critically important. Prospects for further research lie in the development of models

of adaptive fiscal policy, assessment of the influx of military spending on human capital, the institutional capacity of the state, as well as in the analysis of scenarios after the economic reconstruction with the improvement of macro-financial stability and investment income.

Keywords: militarization, financial flows, defense spending, economic risks, resource redistribution, budgetary policy, investments, fiscal imbalances.

Постановка проблеми. Глобальні збройні конфлікти виступають ключовим чинником дестабілізації системи міжнародних економічних відносин, провокуючи структурні трансформації у розподілі фінансових потоків, пріоритетах державної бюджетної політики та параметрах економічного зростання. У воєнних умовах ресурси зазнають перерозподілу на користь військово-промислового комплексу, що супроводжується згортанням фінансування низки галузей сектору економіки та соціальної сфери. Станом на 2024 рік загальний обсяг світових військових витрат досяг 2,72 трлн дол. США, що на 9,4 % перевищує показник попереднього року і є найвищим темпом зростання з часів Холодної війни [7]. У результаті понад 100 держав здійснили збільшення оборонних бюджетів, що, за науковими оцінками, корелює з послабленням інвестиційної активності у стратегічно важливих напрямках сталого розвитку [5].

Мілітаризація економік у контексті поглиблення глобальних безпекових викликів, зокрема в умовах повномасштабного військового конфлікту на європейському континенті, зумовлює інтенсифікацію фіскального тиску, модифікацію бюджетної архітектури та зниження ефективності інституційного регулювання економічного середовища. Зміна структури державних видатків на користь оборонного сектору відбувається в умовах поглиблення інфляційних процесів, зростання зовнішньої та внутрішньої заборгованості, а також зниження мультиплікативного ефекту державних інвестицій. Це підвищує ймовірність виникнення боргових дисбалансів і стагнації ключових секторів економіки в середньостроковій перспективі. У такій ситуації науково обґрунтований аналіз трансформацій фінансових потоків в умовах мілітаризації є необхідною передумовою для формування ефективної державної політики, орієнтованої на збалансування потреб безпеки та розвитку, мінімізацію макроекономічних ризиків і забезпечення фіскальної стабільності у довгостроковому періоді.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблематика фінансового забезпечення армії традиційно привертала увагу науков-

ців, серед яких, зокрема, варто відзначити Т. Затонацьке, К. Горячеву, О.Останенко [3], О. Ярема та Є. Майовець [4]. Водночас, більшість досліджень проводилися в умовах відносної макроекономічної стабільності й мирного часу, тому аспекти трансформації фінансових потоків під впливом збройної агресії, форсованої мілітаризації бюджету та стратегічного перерозподілу ресурсів залишалися поза полем уваги. У сучасних реаліях, коли фінансова архітектура держави зазнає суттєвого тиску внаслідок потреб оборони, виникає необхідність перегляду існуючих підходів до бюджетного планування, ресурсної мобілізації та управління економічними ризиками в умовах воєнного часу.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Мета дослідження – аналіз особливостей глобальних трансформацій фінансових потоків в умовах мілітаризації національних економік з урахуванням механізмів перерозподілу ресурсів та зростання економічних ризиків.

Виклад основного матеріалу дослідження. У період кінця 2010-х рр. – початку 2020-х рр. глобальна економіка увійшла в етап прискореної мілітаризації, що супроводжується системним зростанням оборонних видатків у більшості країн світу. Після періоду відносної демілітаризації, характерного для 1990-х – початку 2000-х років, коли спостерігалось зменшення обсягів фінансування військово-промислового комплексу, з середини 2000-х років розпочалася тенденція до поступового і стабільного зростання військових бюджетів. За даними аналітичних звітів, протягом останнього десятиліття загальний обсяг світових витрат на оборону безперервно зростає [5].

Підвищення інтенсивності мілітаризаційних процесів значно посилилося внаслідок ескалації геополітичних конфліктів та регіональних безпекових криз. Зокрема, ключовими детермінантами цього зростання стали анексія Автономної Республіки Крим у 2014 р., активізація гонки озброєнь у регіоні Близького Сходу, а також початок повномасштабної військової агресії Російської Федерації проти України у 2022 р. У табл. 1 представ-

лено порівняльні дані щодо динаміки оборонних витрат провідних країн світу, що дозволяє здійснити аналітичну оцінку масштабів мілітаризації в умовах загострення глобальної безпекової ситуації.

Таблиця 1
**Військові видатки окремих країн у 2024 р.
(за даними SIPRI)**

Країна	Видатки на оборону, млрд дол	Частка ВВП, %
США	997,0	3,4
Китай	314,0	1,7
Німеччина	88,5	1,9
Індія	86,1	2,3
Україна	64,7	34,0
Росія	149,0	7,1

Джерело: [7]

Згідно з аналітичними оцінками, оборонний бюджет Сполучених Штатів Америки у 2024 р. сягнув 997 млрд дол. США, що перевищує сукупні військові витрати наступних дев'яти країн і становить орієнтовно 37 % від загального обсягу глобальних військових видатків [7]. Китайська Народна Республіка з бюджетом у 314 млрд дол. США зберігає другу позицію у світовому рейтингу, продовжуючи курс на системну модернізацію Збройних сил [9].

Військові видатки Російської Федерації у 2024 році оцінювалися на рівні 149 млрд дол. США, що становить приблизно 7,1 % від ВВП країни. Зростання на 38 % порівняно з попереднім роком пов'язане з продовженням повномасштабних бойових дій проти України. Німеччина з показником 88,5 млрд дол. США стала найбільшим оборонним бюджетотворювачем у Західній Європі (4-те місце у світі), що стало можливим завдяки створенню спеціального фонду переозброєння обсягом 100 млрд євро [9].

Індія утримує п'яту позицію з обсягом оборонного бюджету у 86 млрд дол. США. Водночас Україна демонструє унікальний випадок, оскільки у 2022–2024 рр. вона увійшла до десятки лідерів за рівнем військових витрат, посівши 8-ме місце у світі, незважаючи на порівняно невеликий обсяг ВВП. У 2024 р. частка оборонних видатків України становила 34 % ВВП, що є найвищим показником серед усіх країн світу. Для порівняння, у США цей показник дорівнює 3,4 %, у Китаї – 1,7 %, а середній глобальний рівень витрат на обо-

рону становить близько 2,5 % ВВП [7].

Таким чином, сучасний етап глобального розвитку характеризується зростаючою концентрацією фінансових ресурсів у сфері оборони у провідних державах, а також рекордним рівнем мілітаризації бюджетної політики в окремих країнах, безпосередньо залучених до активної фази військових дій.

Після відносної стабілізації та незначного скорочення обсягів оборонного фінансування в середині 2010-х рр., починаючи з 2015 р. спостерігається поступове зростання глобальних військових витрат, яке суттєво прискорилося після 2021 р. Так, у 2021 р. обсяг світових оборонних видатків уперше перевищив 2 трлн дол. США [8], у 2022 р. – досяг 2,24 трлн дол. США [10], а у 2023 р. – становив 2,4 трлн дол. США [5]. У 2024 р. цей показник сягнув рекордного рівня – 2,72 трлн дол. США [7]. Таким чином, за останнє десятиліття зростання глобальних військових витрат становило близько 50 % – з приблизно 1,7 трлн дол. США у 2014 році до 2,7 трлн дол. США у 2024 році, що свідчить про кардинальну зміну у структурі світових фінансових потоків із домінуванням оборонного сектору.

Поряд зі зростанням абсолютних значень оборонних бюджетів, фіксується тенденція до географічного розширення кола держав, які нарощують військові видатки. У 2024 році збільшення оборонних бюджетів зафіксовано в усіх регіонах світу, зокрема в Європі та на Близькому Сході. Європейський регіон продемонстрував зростання на рівні 17 %, досягнувши загального показника 693 млрд дол. США, при цьому всі європейські країни, за винятком Мальти, підвищили рівень фінансування оборонного сектору [7]. Основною причиною такого зростання є повномасштабна війна в Україні та загострення загроз європейській безпеці. Так, Республіка Польща збільшила обсяг військового бюджету на 31 % (до 38 млрд дол. США), що відповідає 4,2 % її ВВП – одному з найвищих показників серед держав-членів НАТО. Кількість країн Альянсу, які досягли цільового орієнтира в 2 % ВВП на оборону, зросла з 11 у 2023 році до 18 у 2024 році, що є рекордом з моменту ухвалення відповідних цілей у 2014 році.

На Близькому Сході сукупні оборонні витрати зросли на 15 %, досягнувши 243 млрд дол. США, що зумовлено ескалацією конфліктів у регіоні. Зокрема, Ізра-

їль збільшив свій військовий бюджет на 65 %, до 46,5 млрд дол. США. В азійському регіоні темпи приросту були помірнішими, однак Китай забезпечив 50 % усіх азійських витрат на оборону, збільшивши свій бюджет на 7 % – до 314 млрд дол. США. Крім того, Японія зафіксувала найвищі темпи зростання оборонних видатків з 1952 року – на 21 %, досягнувши рівня 55,3 млрд дол. США, що свідчить про посилення безпекових викликів у регіоні Східної Азії [9].

Зазначені тенденції свідчать про входження світової економіки у фазу нової гонки озброєнь, що супроводжується перерозподілом ресурсів на користь оборонного сектору, збільшенням фіскального навантаження та підвищенням ризиків військово-політичної ескалації, зокрема в Азійсько-Тихоокеанському регіоні.

Аналіз даних табл. 2 показує, що найвищі темпи зростання оборонних витрат характерні для країн, які безпосередньо залучені до збройних конфліктів або такі, що зазнають високого рівня зовнішньої безпекової загрози.

Разом з тим, суттєва переорієнтація фінансових потоків на користь оборонного сектору свідчить про настання нової фази у трансформації економічних пріоритетів. Якщо в умовах відносної стабільності військові витрати, як правило, займали другорядну позицію в структурі державних бюджетів і формуванні ВВП, то в умовах загострення безпекових викликів оборонні потреби стають домінуючим напрямом бюджетної політики в окремих країнах. Це може інтерпретуватись як прояв глобальної структурної зміни у пріоритетах державного фінансування, орієнтованої на досягнення стратегічної безпеки.

Мілітаризація економіки супроводжується внутрішнім перерозподілом ресурсів – фінансових, матеріальних, трудових, на користь військово-промислового комплексу та силових інституцій. У період активної фази збройного конфлікту оборонний сектор акумулює

значну частину державних коштів, які в умовах мирного розвитку були б спрямовані на підтримку і розвиток цивільних сфер, зокрема охорони здоров'я, освіти, інфраструктури, інноваційної діяльності тощо. Як зазначають вітчизняні дослідники Т. Затонацька, К. Горячева, О. Остапенко, фінансування потреб національної безпеки відбувається виключно за рахунок державного бюджету, не створюючи при цьому самодостатніх механізмів відтворення грошових потоків, що притаманні інвестиціям у виробничий сектор економіки [3].

Отже, оборонні витрати носять характер перерозподілу – ресурси вилучаються з продуктивних секторів економіки і спрямовуються на забезпечення функціонування невинувинної оборонної інфраструктури. У мирний період та за відсутності військової загрози державна фінансова політика, як правило, орієнтована на довгострокові цілі розвитку, зокрема на інвестування у людський капітал, підвищення конкурентоспроможності економіки та зміцнення соціальної сфери. Натомість у воєнний час пріоритетами стають термінова мобілізація ресурсів, концентрація бюджетних витрат у сфері безпеки і оборони, що обумовлює радикальну зміну у структурі державних видатків та формує нові конфігурації внутрішньої економічної політики [3].

Російсько-українська війна зумовила безпрецедентну концентрацію національних ресурсів України на потребах безпеки та оборони, що призвело до кардинальної трансформації фіскальної політики держави. Якщо у довоєнний період частка оборонних видатків у структурі державного бюджету залишалася помірною, то вже у 2022 році майже 50 % усіх бюджетних видатків спрямовувались на сектор національної безпеки й оборони. Загалом обсяг військових видатків зріс у 9 разів порівняно з попереднім роком [6]. На початку (у 2022 році) питома вага оборонних видатків досягла 58,6 % загального обсягу державних витрат, а в 2023–2024 роках, попри незначне

Таблиця 2

Країни з найбільшим приростом військових витрат у 2024 році (порівняно з 2023)

Країна	Збільшення витрат, %	Ключовий фактор (причина)
Ізраїль	+65%	Війна в Секторі Гази та конфлікт з Ліваном
Ліван	+58%	Ескалація конфлікту в регіоні, безпекові загрози
Росія	+38%	Повномасштабна війна проти України
Швеція	+34%	Вступ до НАТО, посилення обороноздатності
Польща	+31%	Загроза з боку РФ, нарощення армії

Джерело: [7]

зменшення частки через розширення фінансування інших сфер, цей показник залишався на рівні близько 50 %, що є безпрецедентним навіть у глобальному порівнянні [6].

За даними Стокгольмського міжнародного інституту дослідження проблем миру (SIPRI), у 2024 році 100 % податкових надходжень України були спрямовані на забезпечення військових потреб, у той час як фінансування невійськових видатків бюджету здійснювалося виключно за рахунок зовнішньої фінансової допомоги [9]. Такий радикальний фінансовий перерозподіл свідчить про надзвичайний рівень мілітаризації бюджету, що забезпечує оперативну обороноздатність держави, однак водночас зумовлює критичну залежність від зовнішніх ресурсів у забезпеченні базових соціально-економічних функцій держави та у сфері післявоєнної реконструкції.

Структурні наслідки мілітаризації бюджету проявляються насамперед у суттєвому скороченні фінансування цивільних програм. Як наголошує О. Болтяню, розворот економічної політики на користь оборони неминуче супроводжується витісненням інвестицій із ключових сфер розвитку, що мають довгостроковий вплив на економічне зростання [1]. Згідно з аналітичними оцінками, у країнах ОЕСР до 60 % державних інвестицій у мирний час традиційно спрямовувалися на розвиток інфраструктури, освіти та інновацій. В умовах пріоритетності безпекового сектору ці напрямки зазнають скорочення. Зокрема, за прогнозами аналітичного центру Atlantic Council, у разі збереження поточної тенденції світ може втратити до 2040 року приблизно 15 трлн дол. США потенційних інфраструктурних інвестицій [2].

Водночас, трансформація фінансових потоків на користь оборонної галузі не є однозначно негативним явищем. Історичний досвід показує, що мілітаризація може генерувати позитивні побічні ефекти, зокрема сприяти прискоренню технологічного розвитку. Зокрема, у період Холодної війни масштабне оборонне фінансування стимулювало зростання таких високотехнологічних секторів, як авіаційна промисловість, космічна галузь, ядерна енергетика, обчислювальні системи. Більшість ключових технологічних інновацій – від інтернету до GPS – мають військово-промисловий комплекс може виступати драйвером економічного зростання [4, с. 202].

У цьому контексті структурні зрушення, спричинені мілітаризацією, можуть мати як

деструктивний, так і прогресивний ефект. З одного боку, спостерігається скорочення ресурсів, що спрямовуються на цивільні галузі; з іншого – посилюється підтримка наукоємних напрямів, здатних забезпечити технологічну модернізацію. У післявоєнних періодах часто реалізується процес конверсії оборонних технологій у цивільні сектори, що створює додаткові стимули для економічного оновлення.

Отже, вплив мілітаризації на економіку залежить від її масштабу, тривалості та інституційного супроводу. Надмірна і затяжна мілітаризація, як засвідчує історичний досвід (зокрема СРСР у період Холодної війни), призводить до економічного виснаження та пригнічення потенціалу розвитку. Натомість збалансований, короткостроковий та цільовий підхід до розширення оборонного фінансування може сприяти формуванню точок зростання без критичного порушення макроекономічної стабільності. Саме тому актуальним завданням сучасної державної політики є пошук оптимальної моделі співвідношення між безпековими потребами та економічною динамікою, що дозволить уникнути деформації базових засад сталого розвитку.

Інтенсифікація мілітаризації національних економік у XXI столітті супроводжується зростанням сукупного навантаження на бюджетну, боргову та монетарну політику, що породжує серйозні економічні ризики як для окремих держав, так і для глобальної економічної системи загалом. Одним з ключових наслідків форсованого нарощення військових видатків є формування стійких бюджетних дисбалансів: у періоди збройних конфліктів зростання видаткової частини бюджету не супроводжується відповідним зростанням доходів, що веде до хронічного дефіциту та накопичення державного боргу [3]. Так, у 2023 році дефіцит бюджету України становив близько 20 % ВВП, а запланований на 2024 рік дефіцит перевищив 1,6 трлн грн, значна частина якого має бути покрита за рахунок зовнішніх запозичень [6]. Аналогічні ризики фіксуються у США, де обслуговування зростаючого боргу на тлі збільшення військових витрат дедалі більше ускладнює фінансову стабільність; в Україні ж у 2024 році частка витрат на обслуговування боргу сягнула 12,6 % державного бюджету [6], що ставить під сумнів стійкість післявоєнного відновлення [2]. У разі нестачі зовнішнього фінансування або структурних доходів уряду часто змушені монетизувати дефіцит бюджету, що загрожує інфляційною деста-

білізації. Як наслідок, зростання грошової маси без відповідного товарного покриття викликає підвищення споживчих цін, зниження реальних доходів населення та підрив інвестиційної довіри [4, с. 205]. У 2022 році інфляція в Україні сягнула 26,6 %, що обумовило жорстке монетарне реагування; подібна ситуація спостерігалася і в Російській Федерації, де інфляційний показник перевищив 11 % [4]. За умов форсованого нарощення військових замовлень, відбувається перерозподіл фінансових ресурсів від продуктивних інвестицій до невинробничої сфери оборони, що обмежує можливості приватного сектору в доступі до капіталу, скорочує інвестиції в освіту, охорону здоров'я та інфраструктуру [2]. За оцінками Світового банку, кожен долар, інвестований у військову галузь, є втраченим потенціалом для високопродуктивних секторів з більшим економічним мультиплікатором; подібну позицію займає й МВФ, вказуючи на уповільнення темпів глобального зростання до 2,5–3 % у середньостроковій перспективі [2]. Іншою загрозою є наростання глобальної геоекономічної фрагментації, що є наслідком зростання геополітичної напруженості на тлі збройних конфліктів. У результаті відбувається переоцінка інвестиційних стратегій, переміщення капіталів до захищених юрисдикцій, зменшення обсягів прямих іно-

земних інвестицій та утворення економічних блоків із обмеженою відкритістю до зовнішньої співпраці [2]. Одночасно, концентрація ресурсів на фінансуванні оборонного сектору веде до згортання соціальних програм, що посилює внутрішньополітичну нестабільність і створює додаткові ризики у сфері економічного управління.

Висновки. Глобальна мілітаризація національних економік у відповідь на безпекові виклики зумовила масштабну трансформацію фінансових потоків, спричинивши перерозподіл ресурсів на користь оборонного сектору, що у короткостроковій перспективі забезпечує стабільність і обороноздатність держав, однак у довгостроковій – генерує суттєві економічні ризики, зокрема фіскальні дисбаланси, витіснення інвестицій, уповільнення розвитку та посилення глобальної фінансової нестабільності, що потребує стратегічного балансу між безпековими потребами та цілями сталого розвитку.

Перспективи подальших досліджень полягають у комплексному аналізі довгострокового впливу мілітаризації на структуру фінансових потоків, стійкість бюджетних систем, інвестиційну динаміку та формування інституційних механізмів балансування між безпековими пріоритетами і завданнями сталого економічного розвитку.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Болтяню О. *Тільки початок. Глобальні ризики для світової економіки*. ZN.UA. 2023. URL: <https://zn.ua/ukr/macroeconomics/tilki-pochatok-hlobalni-riziki-dlja-svitovoji-ekonomiki.html> (дата звернення: 07.08.2025).
2. Длігач А. *Глобальні конфлікти як тектонічні зсуви світової економіки та їхні уроки для України*. ZN.UA. 2025. URL: <https://zn.ua/ukr/macroeconomics/hlobalni-konflikti-jak-tektonichni-zsuvi-svitovoji-ekonomiki-ta-jikhni-uroki-dlja-ukrajini.html> (дата звернення: 07.08.2025).
3. Затонацька Т. Г., Горячева К. С., Остапенко О. П. *Аналіз міжнародного досвіду функціонування механізму фінансування потреб Збройних Сил в зарубіжних країнах у воєнних умовах. Ефективна економіка*. 2022. № 7. URL: https://www.economy.nauka.com.ua/pdf/7_2022/2.pdf (дата звернення: 07.08.2025).
4. Майовець Є. Й., Ярема О.Р. *Мілітаризація економіки як чинник економічного зростання в Україні*. *Scientific Bulletin of UNFU*, 2015, Вип. 25(3), 199–206.
5. Пикало О. *Глобальні витрати на оборону сягнули рекордних \$2,7 трлн*. *SIPRI. Forbes Україна*. 2025. URL: <https://forbes.ua/news/globalni-vitrati-na-oboronu-syagnuli-rekordnikh-27-trln-sipri-28042025-29250> (дата звернення: 07.08.2025).
6. Садовничий В. *Як війна змінила бюджет України*. *FinClub*. 2023. URL: <https://finclub.net/infographica/yak-viina-zminyala-biudzheth-ukrainy.html> (дата звернення: 07.08.2025).
7. *Світові військові витрати рекордно зросли в 2024 році*. *Фінансовий клуб*. 2025. URL: <https://finclub.net/news/svitovi-viiskovi-vytraty-rekordno-zrosly.html> (дата звернення: 07.08.2025).
8. *SIPRI Yearbook Online: Armaments, Disarmament and International Security*. *SIPRI Yearbook 2022*. URL: <https://www.sipriyearbook.org/view/9780192883032/sipri-9780192883032-chapter-008-div1-039.xml> (дата звернення: 07.08.2025).
9. Werkhäuser N. *SIPRI arms report: New record in global military spending*. *DW*. 2025. URL: <https://www.dw.com/en/sipri-arms-defense-military-spending-increase-germany-bundeswehr-middle-east-v2/a-72356132> (дата звернення: 07.08.2025).

10. *World military expenditure reaches new record high as European spending surges*. SIPRI. 2023. URL: <https://www.sipri.org/media/press-release/2023/world-military-expenditure-reaches-new-record-high-european-spending-surges> (дата звернення: 07.08.2025).

REFERENCES:

1. Boltianiu O. (2023) Tilky pochatok. Hlobalni ryzyky dlia svitovoi ekonomiky [Just the beginning. Global risks for the world economy.]. *ZN.UA*. Available at: <https://zn.ua/ukr/macroeconomics/tilki-pochatok-hlobalni-riziki-dlja-svitovoi-ekonomiki.html> (accessed 07.08.2025). (in Ukrainian)
2. Dlihach A. (2025) Hlobalni konflikty yak tektonichni zsuvy svitovoi ekonomiky ta yikhni uroky dlia Ukrainy [Global conflicts as tectonic shifts of the world economy and their lessons for Ukraine]. *ZN.UA*. Available at: <https://zn.ua/ukr/macroeconomics/hlobalni-konflikty-jak-tektonichni-zsuvi-svitovoi-ekonomiki-ta-jikhni-uroki-dlja-ukrajini.html> (accessed 07.08.2025). (in Ukrainian)
3. Zatonatska T. H., Horiacheva K. S., Ostapenko O. P. (2022) Analiz mizhnarodnoho dosvidu funktsionuvannia mekhanizmu finansuvannia potreb Zbroinykh Syl v zarubizhnykh krainakh u voiennykh umovakh [Analysis of international experience in the functioning of the mechanism for financing the needs of the Armed Forces in foreign countries in wartime]. *Efektivna ekonomika*, 7. Available at: https://www.economy.nayka.com.ua/pdf/7_2022/2.pdf (accessed 07.08.2025). (in Ukrainian)
4. Maiovets Ye. Y., Yarema O.R. (2015) Militaryzatsiia ekonomiky yak chynnyk ekonomichnoho zrostannia v Ukraini [Militarization of the economy as a factor of economic growth in Ukraine]. *Scientific Bulletin of UNFU*, 25(3), 199–206. (in Ukrainian)
5. Pykalo O. (2025) Hlobalni vytraty na oboronu siahnuly rekordnykh \$2,7 trln [Global defense spending reached a record \$2.7 trillion]. SIPRI. *Forbes Ukraina*. 2025. Available at: <https://forbes.ua/news/globalni-vitraty-na-oboronu-syagnuli-rekordnykh-27-trln-sipri-28042025-29250> (accessed 07.08.2025). (in Ukrainian)
6. Sadovnychiy V. (2023) Yak viina zminyla biudzhety Ukrainy [How the war changed the budget of Ukraine]. *FinClub*. 2023. Available at: <https://finclub.net/infographica/yak-viina-zminyla-biudzhety-ukrainy.html> (accessed 07.08.2025). (in Ukrainian)
7. Svitovi viiskovi vytraty rekordno zrosly v 2024 rotsi [World military spending increased by a record in 2024]. *Finansovyi klub*. 2025. Available at: <https://finclub.net/news/svitovi-viiskovi-vytraty-rekordno-zrosly.html> (accessed 07.08.2025). (in Ukrainian)
8. *SIPRI Yearbook Online: Armaments, Disarmament and International Security*. SIPRI Yearbook 2022. Available at: <https://www.sipriyearbook.org/view/9780192883032/sipri-9780192883032-chapter-008-div1-039.xml> (accessed 07.08.2025).
9. Werkhäuser N. (2025) *SIPRI arms report: New record in global military spending*. DW. Available at: <https://www.dw.com/en/sipri-arms-defense-military-spending-increase-germany-bundeswehr-middle-east-v2/a-72356132> (accessed 07.08.2025).
10. *World military expenditure reaches new record high as European spending surges*. SIPRI. 2023. Available at: <https://www.sipri.org/media/press-release/2023/world-military-expenditure-reaches-new-record-high-european-spending-surges> (accessed 07.08.2025).